

Vergaderjaar 2016–2017

29 679

Verslag van de zittingen van de Assemblee van de Interparlementaire Unie

X/ Nr. 24

VERSLAG VAN DE 135^E ZITTING

Vastgesteld 24 januari 2017

Inleiding

Van 21 tot 27 oktober 2016 heeft een delegatie, bestaande uit de leden J.J. Atsma (CDA, Eerste Kamer), N.J. Schrijver (PvdA, Eerste Kamer) en J. Taverne (VVD, Tweede Kamer) deelgenomen aan de 135e IPU-Assembly, die heeft plaatsgevonden in Genève. De delegatie is bijgestaan door de griffier Interparlementaire Betrekkingen, B. Nieuwenhuizen.

De Griffier van de Eerste Kamer, de heer G.J.A. Hamilton en de Directeur Constitutioneel Proces van de Tweede Kamer, de heer H. Heida, hebben deelgenomen aan parallelle vergaderingen van de Association of Secretaries General (ASGP).

De agenda's van de vergaderingen van de IPU en ASGP zijn terug te vinden op de website van de IPU, www.IPU.org: quick links > statutory assemblies, 135th Geneva en quick links > Association of Secretaries General. Ook de overige in dit verslag genoemde documenten kunnen op deze webpagina's worden teruggevonden.

Vergaderingen van het Executive Committee (ExCom)

Aan een drietal vergaderingen van het ExCom – het bestuursorgaan dat adviezen uitbrengt aan de President van de Assembly en de Governing Council en de agenda van de plenaire vergaderingen van de Assembly voorbereidt – gehouden op 21, 22 en 26 oktober, heeft de heer **Schrijver** deelgenomen.

De commissie besteedde in deze vergaderingen veel aandacht aan de wijze waarop en de omstandigheden waaronder parlementen in een aantal landen functioneren, te weten: Burundi, Cambodja, de Centraal Afrikaanse Republiek, Congo, Eritrea, Guinee-Bissau, Haïti, Libië, Somalië, Zuid-Soedan, Syrië, Thailand, Turkije, Venezuela en Jemen. Enkele afgevaardigden uit deze landen die in het ExCom zijn vertegenwoordigd gingen op vragen van collega-leden uitvoerig in. Op voorstel van de secretaris-generaal van de IPU, de heer M. Chungong, werd een besluit om de parlementen van Congo en Honduras wegens achterstallige betaling van contributie gedurende meer dan drie jaren als lid van de

organisatie te schorsen aangehouden. Besloten werd evenwel op alle leden-parlementen met betalingsachterstanden een dringend beroep te doen in het belang van de continuïteit van de werkzaamheden van de IPU hun financiële verplichtingen op korte termijn na te komen.

Naar aanleiding van een oproep van de President van de IPU, de Bengaalse afgevaardigde S. Chowdhury, aan landen die de zgn. Common Principles van de IPU – een verzameling uitgangspunten, normen en standaarden voor het functioneren van parlementaire democratieën – nog niet hadden voorzien van hun parlementaire instemming zulks alsnog te doen, lichtte de heer Schrijver toe dat het Nederlandse parlement geen procedures kent om dat te doen. Van onwil is dus geen sprake. De President riep de aanwezige leden op Nederland van advies te dienen omtrent mogelijkheden zijn instemming uitdrukkelijk kenbaar te maken. De situatie in Syrië heeft het ExCom aanleiding gegeven uitvoerig te debatteren over de vraag of en zo ja, op welke wijze de IPU een rol zou kunnen vervullen bij het zoeken naar oplossingen voor het conflict. De heer Schrijver heeft in deze gedachtewisseling opgemerkt dat, ondanks de weinig hoopgevende situatie in het land, de IPU betrokkenheid zou moeten blijven tonen. De regelmatige contacten die Secretaris-Generaal Chungong heeft met VN-gezant De Mistura zijn waardevol. Resolutie 2254 van de VN-Veiligheidsraad biedt steun aan de «roadmap» voor het vredesproces en roept de internationale gemeenschap op tot het onderhouden van contacten met alle belangrijke groepen in Syrië. In dat licht is de missie die de heer Chungong in 2015 namens de IPU naar het land bracht een moedige poging geweest. De heer Schrijver zei echter te betwijfelen of een volgende missie enige meerwaarde zou hebben. Het intensiveren van contacten met de conflicterende partijen achtte hij een meer effectieve weg. Dialoog is de enige begaanbare weg naar een oplossing. In reactie op interventies van andere leden van de commissie heeft de heer Schrijver verder opgemerkt dat een IPU-missie door de Syrische regering naar alle waarschijnlijkheid zal worden misbruikt voor propagandadoeleinden. Hij stelde daarom voor dat de Secretaris-Generaal opnieuw contact zou zoeken met de heer De Mistura en met vertegenwoordigers van de Arabische Liga om een dialoog met strijdende partijen op gang te brengen. Aan het slot van het debat besloot het ExCom in nauw contact te blijven met het Syrische parlement en te blijven zoeken naar mogelijkheden om via de dialoog oplossingen van het conflict dichterbij te brengen.

In aansluiting op eerder binnen het ExCom gevoerde discussies over het instellen van een Parlementair Solidariteitsfonds, dat zich in het bijzonder zal richten op steun aan kleine eilandstaten in ontwikkeling die geen lid zijn van de IPU, adviseerde de commissie aan de Governing Council dit fonds onder direct toezicht van het ExCom te plaatsen. Van Nederlandse kant was in eerdere discussies opgemerkt dat extra bijdragen van leden-parlementen aan dit fonds niet mogen worden verwacht aangezien het veel parlementen aan middelen en mogelijkheden daartoe ontbreekt. Nu dit fonds voornamelijk met IPU-middelen en vrijwillige, externe bijdragen zal worden gevoed ligt het op de weg van het ExCom toezicht op de besteding van die middelen te houden.

Zoals gebruikelijk in de najaarsvergaderingen liet het ExCom zich van informatie voorzien over de door de Secretaris-Generaal, in samenwerking met de sub-commissie voor Financiën opgestelde begroting voor het jaar 2017. De naar aanleiding daarvan gevoerde discussie over het programma voor 2017 en de uitvoering van het eerste deel van de nieuwe IPU-strategie voor 2017–2021 leidde de commissie tot het besluit de begroting voor 2017 met een positieve aanbeveling ter goedkeuring voor te leggen aan de plenaire Assemblee.

De locaties van de twee volgende plenaire vergaderingen van de IPU vormden aanleiding tot een uitvoerige gedachtewisseling binnen de commissie, die ook over dat onderwerp de Governing Council pleegt te

adviseren. Met het oog op de eerstvolgende – de 136^e – Assembly had Bangladesh zich al eerder kandidaat gesteld. Het ExCom nam met instemming kennis van de door de Bengalese autoriteiten aangekondigde extra veiligheidsmaatregelen die zullen worden genomen naar aanleiding van de terroristische aanslag in Dhaka in juli 2016.

De commissie nam vervolgens kennis van de uitkomsten van de door het IPU-secretariaat uitgevoerde inspectiemissie die tot doel had na te gaan of de Russische autoriteiten in staat en bereid zijn te voldoen aan de eisen en voorwaarden die de IPU stelt ten aanzien van de verlening van visa aan alle deelnemers en ten aanzien van diverse logistieke arrangementen in St. Petersburg met het oog op de in het najaar te houden 137^e assemblee-vergadering.

Nadat Secretaris-Generaal Chungong het ExCom er op had gewezen dat tegen het voornemen om deze vergadering in St.Petersburg te houden ernstige bedenkingen waren ingebracht door de voorzitter van het parlement van Oekraïne wees de heer Schrijver erop dat het belangrijk is dat er garanties zijn dat alle parlementariërs aan de vergaderingen in St.Petersburg kunnen deelnemen. Helaas hanteren veel landen wederzijdse sancties. Parlementariërs dienen, zo voegde de heer Schrijver toe, niet op sanctielijsten te staan. Hij wees er verder op dat binnen de geopolitieke groep van Westerse landen, de zgn. 12+-groep, enkele delegaties zeer grote bezwaren hebben tegen het deelnemen aan een IPU-Assembly in St. Petersburg wegens de onrechtmatige bezetting door de Russische Federatie van een deel van het territorium van een naburige staat. De heer Schrijver zei het van het grootste belang te vinden dat kan worden gegarandeerd dat alle deelnemers aan de assemblee over dit onderwerp straks vrijuit kunnen spreken en dat de vergaderingen niet zullen worden gebruikt voor propagandadoeleinden. Door de Russische afgevaardigde in het ExCom, de heer S.Kosachev werd daarop meegegeeld dat de Russische autoriteiten aan alle deelnemers aan de 137^e IPU Assembly visa zullen verstrekken en dat tijdens de vergaderingen vrijuit en zonder enige beperking van de uitingsvrijheid zal kunnen worden gedebatteerd, ook over het conflict rondom Oekraïne.

Het geagendeerde onderwerp «samenwerking met de VN» gaf de heer Schrijver aanleiding zijn waardering uit te spreken aan het adres van president Chowdhury die recent de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN)had toegesproken naar aanleiding van de eind juli 2016 getekende nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen de IPU en de VN. Tot slot stelde de heer Schrijver voor de aan het begin van 2017 nieuw aantredende Secretaris-Generaal van de VN, de heer António Guterres, in Dhaka uit te nodigen voor een gesprek met het ExCom en een speech aan de Assembly.

Vergaderingen van de 12+

De heren **Atsma** en **Schrijver** hebben deelgenomen aan een drietal vergaderingen van de geopolitieke groep van Westerse landen, de 12+ groep genoemd, gehouden op 23, 25 en 27 oktober 2016. Zoals gebruikelijk in de eerste vergadering van de 12+ groep, vonden rapportages plaats door de leden die namens de geopolitieke groep zitting hebben in het ExCom. De heer **Schrijver** heeft gewezen op de succesvolle onderhandelingen tussen de IPU en de VN over een nieuwe samenwerkingsovereenkomst, die door de secretarissen-generaal van beide organisaties op 21 juli 2016 is ondertekend. Ook verwees hij naar een door de AVVN op 25 juli 2016 unaniem aanvaarde resolutie over de interactie tussen de VN, nationale parlementen en de IPU (A/RES/70/298), de vijftiende resolutie over dit onderwerp, waarvan de eerste dateert uit 1995.

Sprekende over de keuze voor St.Petersburg als vergaderlocatie voor de 137^e IPU Assembly stelde de heer Schrijver dat men die op twee manieren

kan gezien. Kijkt men naar de procedure dan is een gegeven dat de Governing Council in Lusaka de opdracht gaf tot het uitzenden van een missie van het secretariaat van de IPU naar Rusland om vast te stellen of de Russische autoriteiten zouden kunnen en willen voldoen aan alle voorwaarden die de IPU aan het houden van haar plenaire vergaderingen buiten Genève stelt. Indien de conclusie van die missie positief zou uitvallen zou de uitnodiging, van de Russische Federatie worden aanvaard. Intussen heeft de IPU de volledige verzekering gekregen dat alle parlementariërs die zich voor de 137e vergadering aanmelden, dus ook diegenen die voorkomen op zwarte lijsten van de Russische Federatie, een visum zullen ontvangen. Ook hebben de Russische autoriteiten toegezegd alle extra kosten te zullen dragen die de IPU moet maken voor het organiseren van een najaarsvergadering buiten Genève. Vanuit het inhoudelijke aspect heeft, in het licht van de Oekraïense bezwaren én de IPU-doelstellingen «samenwerking tussen de volken» en «vrede» het ExCom zich vooral gericht op de vraag of de Russische gastheren kunnen garanderen dat in St. Petersburg een open debat kan worden gevoerd over alle onderwerpen die de deelnemers aan de orde willen stellen, zo vervolgde de heer Schrijver. Die garanties zijn door de Russische afgevaardigde in het ExCom gegeven, waarmee een unieke gelegenheid voor een open debat is ontstaan. Terwijl de 12+ leden zich in het ExCom hebben gedistantieerd van het Russische beleid en de acties van dat land, blijft het een feit dat een grote meerderheid in het ExCom van oordeel is dat de Russische uitnodiging moet worden aanvaard. De heer Schrijver zei de leden van de 12+ daarom te adviseren geen stemming over dit onderwerp uit te lokken aangezien deze onvermijdelijk tot gezichtsverlies zou leiden. Aan het slot van de derde vergadering van de 12+ deelde de voorzitter van de delegatie van Oekraïne desalniettemin mee een plenaire stemming over dit onderwerp te zullen aanvragen. Tijdens haar vergadering op 27 oktober waarin deze stemming plaatsvond nam de Assemblee met 138 stemmen vóór, 19 tegen en 5 onthoudingen het besluit de 137^e IPU Assembly in St. Petersburg te houden. Een onderwerp waarover de 12+ zich ook tijdens de 135^e vergadering heeft gebogen betreft het zgn. emergency-item, een door de Assemblee te bepalen onderwerp waaromtrent zij zich door middel van het aanvaarden van een resolutie pleegt uit te spreken. Van Duitse kant was een voorstel ingebracht dat tot doel had het plenaire debat te voeren over de humanitaire gevolgen van de oorlog in Syrië, in het bijzonder in en rond de stad Aleppo. Aangezien de Mexicaanse delegatie een vrijwel gelijklopend voorstel had ingediend riep de 12+ vergadering de Duitse collega's op in overleg met de Mexicaanse delegatie tot een gezamenlijk voorstel te komen. Op 25 oktober nam de 12+ kennis van het geslaagde resultaat van dit overleg: «The war and the severe humanitarian situation in Syria, particularly in Aleppo». Dit onderwerp werd door de Assemblee vervolgens met de benodigde meerderheid van stemmen gekozen als emergency-item. De door een zgn. drafting committee opgestelde resolutie werd later in de Assemblee met alleen een tegenstem van de delegatie uit de Syrisch Arabische Republiek aanvaard.

Plenaire vergaderingen

De plenaire vergaderingen de Assemblee stonden in het teken van het thema «Human Rights abuses as precursors of conflict: Parliaments as early responders». Afgevaardigden uit 105 parlementen voerden gedurende het drie dagen durende debat het woord over dit onderwerp. Tal van praktische aanwijzingen en suggesties voor parlementaire interventies en acties, gericht op handhaving en bescherming van mensenrechten werden door de afgevaardigden naar voren gebracht. Tijdens een onderbreking van het debat heeft de Assemblee stilgestaan bij de 40^e verjaardag van het Committee on Human Rights of Parliamenta-

rians. Deze commissie stelt zich op basis van klachten van betrokkenen, hun gemachtigden of familie, het parlement waarvan zij deel uitmaken, dan wel een politieke partij of een internationale organisatie die zich toelegt op de bescherming van mensenrechten, door middel van dossieronderzoek en «factfindingmissies» op de hoogte van het lot van parlementariërs wier fundamentele rechten als volksvertegenwoordigers worden geschonden, in sommige gevallen met de dood tot gevolg. Zij brengt daarover verslag uit aan de Assemblee die zo nodig tot nader onderzoek door de commissie kan besluiten. Het debat over het genoemde thema is afgesloten met de aanvaarding van een slotdocument.

Commissievergaderingen

De heer **Taverne** heeft op 24 oktober 2016 deelgenomen aan een vergadering van het Standing Committee on Peace and International Security. Ter voorbereiding van een ontwerp-resolutie, die zal worden behandeld tijdens de 136^e IPU Assembly in april 2017 in Dhaka, Bangladesh, hield de commissie in die vergadering een «expertmeeting» over de vraag welke rol parlementen zouden kunnen spelen bij het voorkomen van buitenlandse inmenging in interne aangelegenheden van soevereine staten. In de daarop volgende discussie werd de inhoud van de begrippen «interventie» en «non-interventie» en «intern» nader toegelicht en werd de onrechtmatigheid van interventies belicht vanuit het concept van de zgn. «responsibility to protect» (R2P), dat ziet op bijvoorbeeld interventies van buitenaf die zijn gericht op de bescherming van burgers van wie de mensenrechten op wrede wijze worden geschonden door hun eigen overheden. Door veel deelnemers aan het debat werd gewezen op het ondermijnende effect dat buitenlandse inmenging kan hebben op de internationale vrede en veiligheid. Het beginsel van non-interventie moet daarom leidend blijven in de omgangsvormen van de internationale gemeenschap. Veel interventies die onder de vlag van R2P plaatsvinden blijken in werkelijkheid vaak niets anders dan daden van agressie en inmenging, gericht op het scheppen van chaos, instabiliteit en conflicten.

Goed bestuur werd genoemd als een belangrijke barrière tegen buitenlandse inmenging, terwijl tenslotte hervorming van de VN Veiligheidsraad als een noodzakelijk stap daartoe werd gezien.

Governing Council

De leden **Atsma** en **Schrijver** hebben op 24 en 27 oktober 2016 deelgenomen aan vergaderingen van de Governing Council, het bestuursorgaan van de IPU waarnaar iedere delegatie drie leden kan afvaardigen. De bevoegdheden van de Governing Council hebben betrekking op bestuurlijk-strategische onderwerpene zoals de begroting en het jarenprogramma van de IPU, de toelating van nieuwe leden en de opschorting van lidmaatschappen van leden die hun verplichtingen niet nakomen.

De Governing Council heeft in zijn vergaderingen in hoofdlijnen ingestemd met de adviezen van het Executive Committee. Voor meer details wordt verwezen naar de besluitenlijst.

Werklunch op uitnodiging van de Nippon Foundation

De leden **Atsma** en **Schrijver** hebben op uitnodiging van de President van de IPU en de voorzitter van de Nippon Foundation, de heer S. Suzuki, deelgenomen aan een werklunch die in het teken stond van de overdracht van kennis over de ziekte lepra en de activiteiten van de stichting tegen de verspreiding van de ziekte en ten behoeve van de behandeling en

genezing van de mensen die door de ziekte worden getroffen. Was lepra vroeger nog een zeer besmettelijke, het lichaam misvormende en ongeneselijke ziekte, sedert de jaren '80 van de vorige eeuw is zij dank zij een medicinale combinatietherapie een goed behandelbare ziekte geworden. Maar ondanks deze medische doorbraak gaat de wereldwijde verspreiding van lepra nog steeds door met zo'n 200.000 nieuwe gevallen per jaar. Naast de lichamelijke schade hebben patiënten met lepra veel te lijden onder de discriminerende en stigmatiserende effecten die de ziekte oproept. Tijdens de werklunch werd uiteengezet op welke manier de Nippon Foundation samenwerkt met de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO), de Japanse regering, de Mensenrechtenraad van de VN en de IPU om te komen tot een zgn. Global Appeal to End Stigma and Discrimination against People Affected by Leprosy. Op 30 januari 2017 zal deze wereldwijde oproep in New Delhi, in het bijzijn van vertegenwoordigers van de IPU, officieel van start gaan.

Ontmoeting met Z.M's ambassadeur, de Permanente Vertegenwoordiger in Genève.

Op dinsdag 25 oktober 2016 is de delegatie, vergezeld van de heren Hamilton en Heida, ontvangen door Z. M's de heer R. van Schreven, Permanent Vertegenwoordiger van Nederland in Genève en ambassadeur bij de Verenigde Naties en de WTO. Tijdens een diner in zijn residentie hebben de aanwezigen met elkaar van gedachten gewisseld over de gevolgen van zich snel wijzigende internationale verhoudingen voor de positie en de werkzaamheden van de Europese vertegenwoordigingen, meer in het bijzonder de Nederlandse diplomatieke vertegenwoordiging, in Genève.

De voorzitter van de delegatie,
Atsma

De griffier van de delegatie,
Nieuwenhuizen